

HAFTANIN KONUSU

*Türkiye'nin ilk kadın halkla ilişkiler danışmanı
Betül Mardin'in unutamadığı jest*

Dormen'in pembe gülleri

*"Üç yıl geceli gündüzlü çalışmam Haldun'un başını yedi.
Boşandık" diyen Betül Mardin, boşandıkları gün, Haldun
Dormen'in kendisine "mutluluklar dileyerek" yolladığı
pembe gülleri bugün hâlâ anımsıyor...*



"İlk kocamı da çok sevmiştim; ama o da, ailem gibi, çalışmama karşı çıkıyordu."

Meral Tamer

Betül Mardin... Mısır'da yaşamış varlıklı bir Türk ailesinin oğlu olan Muhittin Mardin'in kızı, Amerika'da yaşayan kompozitör Arif Mardin'in ablası, tiyatro sanatçısı Haldun Dormen'in eski eşi; ama hepsinden önemlisi, Türkiye'de halkla ilişkiler mesleğinin öncüsü...

Gözünde gözlüğü, ensesinde topuzu, elinde bastonu ve yüzünde hiç eksik olmayan gülümsemesiyle 59 yaşında bir hanımefendi...

Adı Türkiye'de "halkla ilişkiler" mesleğiyle özdeşleşmiş...

"Size, 'Türkiye'nin ilk halkla ilişkilercisi' diyebilir miyiz?" diye sorduğumda, "Hayır, ilk diyemezsiniz, ama 'ilk kadın serbest danışman ya da en renklisi' diyebilirsiniz. Kadın olarak en yaşlı benim" diyor.

Betül Mardin'in Teşvikiye'deki evindeyiz. Garson neskafe ve pasta servisini yaparken 60 yıl öncesine dönüyoruz. Betül Mardin, "O günlere ilişkin bazı ayrıntıları vermek gerekli, aksi halde bugünkü Betül Mardin'in nasıl oluştuğunu anlamak mümkün olmaz" diyor ve anlatmaya başlıyor:

"1927 yılının son ayında Arap-Türk karışımı bir ailenin ikinci kız çocuğu olarak Şişli'de bir apartmanda dünyaya gelmişim. İkinci çocuğum da kız olmasına ailem o kadar üzülmedi ki, göbeğimi 'Mehmet Arif' diye kesmişler.

Ben 4,5 yaşındayken Arif doğdu. Kardeşimin erkek olması herkesi çok mutlu etmişti. 3 kardeş birlikte büyüdük, taa ki ablam Leyla, Robert Kolej'de birlikte yatılı okurken vermeden ölünceye kadar..."

Ablası öldükten sonra ailesi Betül Mardin'in üzerine titiyor, onun Kolej'de yatılı okumasını yasaklıyor.

Oysa Betül Mardin'in amacı, Koleji bitirdikten sonra Amerika'ya gidip psikiyatri öğrenimi yapmaktı. Ama nafile... Ne yaptıysa, ne kadar dil döktüyse de bunu ailesine kabul ettirmesi mümkün olmamış ve babası Muhittin Mardin'in kesin "Hayır" yanıtı bir gece annesi tarafından kendisine bildirilmiş.

Betül Mardin, gözlerinin yaşarmasına engel olmaya çalışarak o günleri anlatırken, "...Ve ben o gün bugündür, annemden, babamdan hiç ayrılmadım; onları hiç bırakmadım. 40 yaşına geldikten sonra, 3-4 yıllığına Londra'ya gidişim dışında hep bu evde (Teşvikiye Palas) onlar üst katta, ben alt katta, hep onlarla birlikte yaşadım" diyor.

Betül Mardin için Kolej yıllarının ardından ilk aşk, ilk evlilik geliyor. İlk eşi, Türkiye'nin ilk işçi milletvekili Numan Usta'nın oğlu Akgün Usta. Evlenebilmek için Akgün Bey'in Hukuk Fakültesi'ni bitirmesini ve askerliğini yapmasını bekliyorlar ve sonunda 1950 yılında evleniyorlar.

"İlk kocamı çok sevmiştim" diyor Betül Mardin ve sözlerini şöyle sürdürüyor: "O da, ailem gibi çalışmama karşıydı. O zaman anladım ki, Türkiye'de kadının belli bir mesleğinin olması, çalışma hayatında yükselmesi çok zor. Akgün'le 1956 yılında boşandık. Bu arada bir kızımız oldu. Ama ben daha boşanmadan önce, bende bazı şeylerin kuvvetlendiğini hissettim. Tiyatro eserleri çevirmeye, bazı sanat dergilerine yazılar

yazmaya, yani ucundan bucağından çalışmaya başladım. Ama asıl iş hayatına atılmam, 1956 yılında Tercüman gazetesine tercüme yapmak üzere kabul edilmem ile başladı. Burada işi içine Mısır Devlet Başkanı Nâsır giriyor. Aynı yıl Mısır'da bazı karışıklıklar olmuştu. Böylece oradaki arazilerimizi kaybettik. Maddi açıdan ailemizin içinde yaşanan ikinci krizdi bu... O yüzden çalışmaya başlamam zor olmadı."

Böylelikle Betül Mardin, 1956 yılında 29 yaşındayken profesyonel iş hayatına adımını atıyor ve o gün bugündür tam 30 yıl süreyle aralıksız çalışıyor.

Betül Mardin boşandıktan bir süre sonra o zamanki adı "Cep Tiyatrosu" olan Dormen Tiyatrosu'nun kuruluş çalışmalarına katılıyor. 1958 yılının sonuna doğru Amerikan Haberler Merkezi'nde basınla ilişkileri yürütmek üzere, yani adı konmamakla birlikte ilk "halkla ilişkiler" görevine başlıyor.

Halkla ilişkiler, bugün ülkemizde hızla büyümekte olan, her geçen gün daha fazla ilgi çeken bir alan. Ama halkla ilişkiler diye bir tanımın bile ülkemizde daha bilinmediği günlerde, Betül Mardin Amerikan Haberler Merkezi'nde bu işe başlayarak "mesleğinin ilkleri" arasında yer almaya hak kazanıyor.

Betül Mardin'in Haldun Dormen'le evliliği de o yıllara rastlıyor. "Haldun'un bana evlenme teklif edişini hiç unutmam. Sözlerini aynen hatırlıyorum. 'Hakkımızda dedikodu varmış, evlenip bunları giderelim, ne dersin?' demişti. Böylece Haldun'la 1959 yazında evlendim ve kendimi Dormen Tiyatrosu'na adadım. Hayatımın bundan sonraki yılları şktir. 7 yıllık aşk hayatıdır. Haldun'la ilk evlilik yıllarımda tabii ki çalışmadım, sadece Dormen Tiyatrosu ile ilgilendim."

Betül Mardin Haldun Dormen'le evliliğinin ilk yıllarında kısa bir süre Yeni Sabah'ta çalışıyor, ancak hamile kalınca bu işi bırakıyor. Betül Mardin'in bu evlilikten 1961 yılında bir oğlu oluyor: Ömer Dormen.

1964 yılında Betül Mardin 5 yıllık evliyken, hayatının akışını yeniden değiştirecek bir teklif alıyor. Yine kendi ağzından dinleyelim:

"1964 yılında yıllardır piyeslerini sahneye koyduğum bir oyun yazarı beni ziyarete geldi. Turgut Özakman'dı bu. O günlerde TRT'nin radyo bölümü merkez dairesi başkanıydı. Bana, 'TRT'ye program uzmanı olarak gel' dedi. Haldun da istedi o işe girmemi ve ben TRT'ye girdim. Aman efendim, meğer ben ne çok sevmişim radyoyu... İşe bir sarıldım, bir sarıldım ki görme... Üç yıl geceli gündüzlü çalıştım ve bu olay



Yıl 1959: Betül Mardin, Haldun Dormen ile evleniyor.

İn Haldun'un başını yedi. Haldun'la boşandık, ama ilişkimiz alç kopmadı. Haldun, Türkiye'de tanıdığım en asil adamların başında gelir. Boşandıktan sonra eve geldiğimde pembe güller yollamıştı bana ve mutluluklar diliyordu. Bugün en yakın üç dostum varsa, bunlardan biri Haldun'dur."

Betül Hanım, 1967 şubatında Haldun Dormen'den boşandıktan sonra kızı Leyla Ustalar ve oğlu Ömer Dormen'le birlikte herkesin farklı soyadlarda olduğu 3 kişilik bir aile olarak Teşvikiye Palas'ta yaşamaya devam ediyor. İş hayatında ise, boşandıktan sonra önce Erzurum Radyosu'nun kuruluşu, sonra televizyon için İngiltere'de BBC'de üç aylık kurs, ardından Ankara'da televizyondaki çalışma... Ama o günlerde İstanbul'da televizyonun kurulması söz konusu olmadığından, kendisinin de çocuklarını bırakıp Ankara'ya yerleşmesi mümkün olmadığı için, 1968 haziranında TRT'den ayrılıp kendi deyişiyile "sipsivri" İstanbul'a dönüyor ve işte o günden sonra Betül Mardin'in yaşamında "halkla ilişkilerin" ağır bastığı dönem başlıyor.

Betül Mardin o günleri ise şöyle anlatıyor:

"Akbank'a gittim. Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Dalı. Hamit Belli de o günlerde Genel Sekreter. Halkla ilişkilerin ismi hâlâ ortada yok, ama benden istedikleri tam o iş: 'Personelle aramızdaki ilişkileri sen üstlen' diyorlar. Part-time olarak işe başlıyorum ve 1,5 ay içinde tam 10 müşterim oluyor. Müşterilerimin arasında plak şirketi, lokantacılar falan var; Selahattin Beyazıt, Moran Lisesi, Fecri Ebcioğlu, Nisa Serezli-Tolga Aşkıner Tiyatrosu... Yani çok çeşitli... İşte o zaman çok kitap okumaya başladım. Çünkü çevrem vardı, işi iyi götürüyordum, ama metodunu bilmem, altyapıyı tamamlamam gerekiyordu. İki yıl da böyle geçti, ama bana yine 'iğneler batmaya' başladı. Ben bunu yapıyorum, ama belki de hamhum-şaralop yapıyorum diye düşünmeye başladım. Ahmet Dalı'ya gittim ve 'beni İngiltere'ye tayin edin' dedim. Ahmet Bey, o zamanlar Kemal Has Bey'in Londra'da bulunan Elvan adlı şirketine tayinimi koordine etti, ama tam gideceğim sırada düştüm ve kalça kemiğim kırıldı ve sonuçta sakat kaldım."

Haldun Dormen ile evliliğinin ilk yıllarında, iş hayatından uzaklaştığını, yalnızca tiyatroyla ilgilendiğini söyleyen Betül Mardin, "Hayatımın o yılları aşktı; yedi yıllık bir aşk hayatı..." diyor.

Bu olay 1971 yılı ocak ayında oluyor. Bugün Betül Mardin'le özdeşleşen meşhur baston, işte o düşme olayından kalan "yadigâr." Sonra bir ameliyat... Bir bacağın diğerinden 4 santim uzun olduğu ortaya çıkınca bir ameliyat daha... Sonra Londra'da yine tedavi ve iyileştikten sonra Londra'da halkla ilişkilercilik.

"Bende olan birikimle birlikte Londra'da bu işi yaparken çok şey öğrendim. Pek çok şeyin farkına vardım. Eğer ilk dönemim çiraklıksa, Londra'da usta oldum diyebilirim."

Betül Mardin, 1974'te Türkiye'ye dönüyor ve aynı yıl Alaeddin Asna ile birlikte A ve B Halkla İlişkiler Şirketi'ni kuruyor. Bu dönemde İstanbul Festivali'nden Sheraton Oteli'ne, Şişe Cam Topluluğu'ndan Pamukbank'a, birlikte pek çok iş yapıyorlar. 10 yıl sürüyor bu ortaklık ve 1984 yılında Betül Mardin A ve B'yi Alaeddin Asna'ya bırakarak "yoluna tek başına devam etmeye" karar veriyor.

"Halkla ilişkiler mesleğinin Türkiye'de gelişmesi ayrı bir konudur, onu benim deneylerim ve gözlemlerimle anlatmak ciltler tutar" diyor Betül Mardin ve sözlerini şöyle sürdürüyor:

"Artık benim için önemli olan mesleği kanıtlamaktı. Kendimi tanıtmak gibi bir sorunum yoktu. Ben zaten tanınıyordum, kendimi kanıtlamıştım. Ama bazılarının kafasında, 'Bu meslek gerçekten var mı, yoksa bir hanım yaptığı için mi var?' gibi sorular beliriyordu. İşte A ve B'ye ortak olduğum bu 10 yıllık süre içinde Türkiye'de halkla ilişkiler mesleği de kendini kanıtlamış, rüştünü ispat etmiştir."

Betül Mardin A ve B'den ayrılırken Sheraton Oteli ile olan ilişkilerini sürdürüyor ve Sheraton'un kadrolu elemanı oluyor. Sonra Asil Nadir ve Polly Peck'in kadrosunda da yer alıyor, ayrıca başka işler de yapıyor ve tam bizim bu söyleşiyi yaptığımız saatlerde gelen bir telefon, Betül Mardin'in "İmaj" adlı yeni halkla ilişkiler şirketinin resmen kurulduğunu haber veriyor. Yani Betül Mardin 3 yıllık aradan sonra yeniden şirket sahibi oluyor.

30 yıllık iş hayatından sonra hâlâ mücadeleye devam mı?

Betül Mardin, **"Artık konu, ne mesleği ne de ke. dimi kanıtlamak. Yıllar boyu soluğu tükenmeden bu işi götüren bir kişi olarak, benim bundan sonra arayacağım ne paradır, ne de ündür. Olsa olsa saygınlıktır" diyor.** □

